

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ КРЕДИТНО-MОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ

В умовах вступу України до європейської освітньої простору виникла необхідність у модернізації вітчизняної системи освіти. Одним із головних напрямів модернізації освіти в Україні є створення якісно нового вищого навчального закладу, який сприятиме самореалізації особистості та утвердженню бажання і вміння навчатись упродовж життя. На сучасному етапі розвитку освіти нагальним стало запровадження кредитно-модульної системи навчання (ECTS). Важливу роль під час навчання за цією системою відіграє самостійна робота студентів. Тому проблема організації самостійної роботи студентів в умовах кредитно-модульної системи навчання є актуальною.

На нашу думку, «плюсами» кредитно-модульної системи є більш чітке структурування навчального матеріалу (на відміну від традиційних методів навчання), розбиття його на декілька складових (модулів), а також перевірка знань у відповідності із цим розбиттям. Студент змушений учитись упродовж всього семестру, а не тільки під час екзаменаційної сесії. Принцип модульності допомагає зробити навчання більш диференційованим. Кредитно-модульне навчання враховує індивідуальні особливості студентів і спрямоване на оптимальний інтелектуальний розвиток кожного студента шляхом структурування навчального матеріалу, добору методів, форм, засобів та прийомів навчання, які відповідають типологічним особливостям студентів. Важливою складовою навчання в умовах кредитно-модульної системи є самостійна робота і тому на неї відводиться значна частина часу навчальних програм.

Чинні нормативні документи Міністерства освіти і науки України визнають самостійну роботу основним видом навчально-пізнавальної діяльності студентів. Навчальний час, відведений на самостійну роботу студентів, регламентується навчальним планом і повинен становити не менше 1/3 та не більше 2/3 загального обсягу навчального часу студента, відведеного на вивчення конкретної дисципліни.

Самостійна робота завжди була одним із найважливіших елементів процесу навчання як у загальноосвітній, так і у вищій школі. Її значну роль відображали у своїх роботах такі науковці як А. Алексюк, В. Бондар, І. Герде, А. Дістерверг, Д. Дьюї, Б. Ссіпов, І. Зязюн, Я. Коменський, Н. Кузьмін, Й. Песталоцці, П. Підкасистий, Ж.Ж. Руссо, В. Сухомлинський, К. Ушинський та ін.

Сутність самостійної роботи різними науковцями розглядається по-різному. Зокрема, як метод навчання, як форма організації пізнавальної діяльності, як засіб залучення студентів до самостійної пізнавальної діяльності і, нарешті, як вид навчальної діяльності студентів. Неоднозначність у визначенні сутності, завдань, методів, форм і засобів організації самостійної роботи не тільки несприятливо позначається на теоретичному аспекті дослідження проблеми, а й має негативний вплив на практику навчального процесу. Ми дотримуємось тлумачення поняття «самостійна робота» даного П. Підкасистим, а саме, самостійна робота - це дидактичний засіб навчання, штучна педагогічна конструкція [2;45].

В умовах інформаційного суспільства одним із основних шляхів удосконалення організації самостійної роботи є широке застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

Різноманітні аспекти впровадження ІКТ у навчальний процес (дидактико-педагогічні, методичні та психолого-педагогічні аспекти) вивчали В. Болтянський, В. Беспалько, М. Жалдак, В. Зінченка, Ю. Машбиць, В. Монахов, Ю. Рамський, В. Розумовський, О. Співаковський, Н. Тализіна та ін.

Зазначу, що на нашу думку, інформаційно-комунікаційні технології підвищують активність пізнавальної діяльності студента, а це призводить до перебудови навчального процесу з орієнтацією на самостійні форми навчання. Тобто, новим поштовхом до підвищення ефективності організації самостійної роботи може стати активне впровадження у навчальний процес ідей комп'ютерного навчання.

Пропонуємо окремі варіанти організації самостійної роботи студентів:

1. На початку семестру викладач пропонує студентам список літератури навчального матеріалу, який буде вивчатись протягом цього семестру. Даний список повинен бути розбитий на декілька частин, відповідно до кількості модулів у даному семестрі. Також викладач дає студентам перелік питань для самостійного опрацювання. Під час складання кожного модулю до контрольних робіт необхідно включити питання із самостійного опрацювання.

2. Протягом семестру викладач пропонує студентам перелік питань для самостійного вивчення. Матеріали до самостійної роботи студенту пропонується оформити або у вигляді презентації (засобами ІКТ), або як конспект в окремому зошиті, або написати тези до теми, що вивчається самостійно, на окремих листках формату А4.

3. На кожній лекції студенти отримують завдання для самостійного опрацювання. На наступному занятті один із студентів (за бажанням викладача) робить доповідь з цього питання. Викладач аналізує, коментує та доповнює виступ студента. Решта студентів можуть теж доповнити та прокоментувати виступ колеги. За кожний такий виступ біля дошки студент отримує додаткові бали (скільки визначає викладач сам).

Після того як у студентів вже сформувались навички самостійної роботи (як правило, це може відбутись у кінці першого модуля), то вони отримують завдання самостійно вивчити матеріал цілої теми. На самостійне вивчення доцільно виносити той навчальний матеріал, який знайомий студентам з попередньо вивчених курсів (або у школі, або у вищому навчальному закладі). Наприклад, у курсі «Вища математика» такими темами можуть бути «Пряма на площині», «Елементарні функції однієї змінної та їх графіки» тощо. Разом з тим, викладач повинен визначити мету навчання, запропонувати студентам докладний план вивчення теми та список літератури. Результати роботи можуть бути представлені як у вигляді конспекту так і у вигляді реферату. За найкращі конспекти (реферати) студент отримує додаткові бали, а не виконання самостійної роботи – штрафні санкції (зняття певної кількості балів).

Зауважимо, що для експрес-контролю самостійної роботи студентів можна використати тестові завдання (як у паперовому вигляді так і у тестових оболонках).

Усі завдання для самостійної роботи студент може виконувати, використовуючи різні інформаційні джерела (підручники, посібники, інформаційно-довідникові ресурси комп'ютерної мережі тощо). Презентувати результати своєї роботи можна за допомогою гіпермедійних та мультимедійних технологій. Це сприятиме унаочненню навчального матеріалу. За використання ІКТ під час презентації результатів самостійної роботи студент отримує додаткові бали.

Організація самостійної роботи студентів в умовах кредитно-модульної системи навчання вимагає від студентів та викладачів значних зусиль, потребує багато часу, але в результаті якісно виконаної спільної роботи (викладача та студента) формується творча та самодостатня особистість, здатна до самонавчання упродовж всього життя. Таку організацію самостійної роботи студентів ми вважаємо ефективною.

Отже, студент, за умови ефективної організації самостійної роботи, може вибудовувати свій власний навчальний процес, визначати індивідуальну траєкторію розвитку та самоудосконалення.

Література

1. Алексюк Л.Н., Аюрзанайн А.А., Пидкасистый П.И., Козаков В.А. и др. Организация самостоятельной работы студентов в условиях интенсификации обучения: Учебное пособие для слушателей ФПК. – Киев, 1993. – 336 с.
2. Пидкасистый П.И. Организация учебно-познавательной деятельности студентов. Учебное пособие. – М.: Педагогическое общество России, 2004. – 112 с.
3. Болюбаш Я.Я. Организация навчального процесу у вищих закладах освіти. – К.: Наукова думка, 1997. – С. 62.

Анотація. Ткач Ю.М. Організація самостійної роботи студентів в умовах кредитно-модульної системи навчання. У тезах зазначено про важливість самостійної роботи в умовах кредитно-модульної системи навчання. Запропоновано окремі варіанти організації самостійної роботи студентів. Зроблено висновки про те, що студент, за умови ефективної організації самостійної роботи, може вибудовувати свій власний навчальний процес, визначати індивідуальну траєкторію розвитку та самоудосконалення.

Ключові слова: самостійна робота студентів

Аннотация. Ткач Ю.Н. Организация самостоятельной работы студентов в условиях кредитно-модульной системы обучения. В тезисах отмечено о важности самостоятельной работы в условиях кредитно-модульной системы обучения. Предложены отдельные варианты организации самостоятельной работы студентов. Сделан вывод о том, что студент, при условии эффективной организации самостоятельной работы, может определять свою собственную индивидуальную траекторию развития и самоусовершенствования.

Ключевые слова: самостоятельная работа студентов

Summary. Tkach Y. Organization of the independent work of students in the conditions of the credit-module system of studies. In the theses it is marked the importance of the independent work in the conditions of credit-module system of studies. Some variants of the organization of the independent work of students are offered. A conclusion is made that a student, on condition of the effective organization of the independent work, can line up his own educational process, determine the individual trajectory of development and self-perfection.

Key words: independent work of students.